

Uchwała Nr

Rady Gminy Chełm

z dnia

**w sprawie przyjęcia Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych
i Deinstytucjonalizacji Gminy Chełm na lata 2025-2028**

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025, poz. 1153) oraz art.17 ust. 2 pkt 4 i art.110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214) oraz uchwały nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)(M.P. z 2022 r. , poz. 767) uchwała się co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Gminy Chełm na lata 2025-2028 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Radca Prawny

Anna Bukowska

DYREKTOR
Ośrodka Pomocy Społecznej
Gminy Chełm

mgr Krystyna Majówka

Załącznik do Uchwały Nr XXV/.../2025
Rady Gminy Chełm z dnia... września 2025 r
w sprawie przyjęcia Lokalnego Planu Rozwoju
Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji
Gminy Chełm na lata 2025-2028

Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Gminy Chełm na lata 2025 – 2028

Pokrówka 2025

Spis treści

1	WSTĘP	3
2	SPECYFIKA GMINY CHEŁM	5
3	WNIOSKI Z DIAGNOZY POTRZEB.....	8
3.1	RODZINY I DZIECI	8
3.1.1	<i>Aktualny stan realizacji usług dla rodzin z dziećmi</i>	<i>8</i>
3.1.2	<i>Potrzeby i wyzwania</i>	<i>12</i>
3.2	OSOBY STARSZE.....	15
3.2.1	<i>Aktualny stan realizacji usług dla osób starszych.....</i>	<i>15</i>
3.2.2	<i>Potrzeby i wyzwania</i>	<i>16</i>
3.3	OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ.....	18
3.3.1	<i>Aktualny stan realizacji usług dla osób z niepełnosprawnościami</i>	<i>18</i>
3.3.2	<i>Potrzeby i wyzwania</i>	<i>19</i>
3.4	OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO.....	21
3.4.1	<i>Aktualny stan realizacji usług dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego.....</i>	<i>21</i>
3.4.2	<i>Potrzeby i wyzwania</i>	<i>22</i>
3.5	OSOBY W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI.....	23
3.5.1	<i>Aktualny stan realizacji usług dla osób w kryzysie bezdomności.....</i>	<i>23</i>
3.5.2	<i>Potrzeby i wyzwania</i>	<i>23</i>
4	PLANOWANE CELE I DZIAŁANIA	25
4.1	RODZINY I DZIECI	26
4.2	OSOBY STARSZE.....	29
4.3	OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ.....	31
4.4	OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO.....	33
4.5	OSOBY W KRYZYSIE BEZDOMNOŚCI.....	35
5	MONITORING	36

1 Wstęp

Proces deinstytucjonalizacji to obecnie kierunek zmian i rozwoju polityki społecznej opisany w dokumencie przygotowanym w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej pn. „Strategia rozwoju usług społecznych i polityki publicznej do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)” który został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 15 czerwca 2022 r. Ustawodawca w roku 2019 umożliwił tworzenie nowej instytucji lokalnej jaką jest Centrum Usług Społecznych (CUS). Aktualnym wyzwaniem staje się rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, w miejscu zamieszkania obywateli. Warto tu wskazać, że niezależne życie rozumiane jest nie jako samowystarczalność, czy zdolność do samodzielnego wykonywania czynności, ale jako możliwość dokonywania samodzielných wyborów odnośnie miejsca zamieszkania czy organizowania codziennego życia. Mówiąc o deinstytucjonalizacji mamy na myśli przechodzenie od opieki o charakterze instytucjonalnym do opieki środowiskowej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej.

Celem Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji jest wyznaczenie kierunków rozwoju usług społecznych na szczeblu lokalnym zarówno w zakresie koniecznych interwencji, jak i podjęcia działań o charakterze prewencyjnym i profilaktycznym. Niniejszy dokument ukazuje obszary potrzeb społecznych na terenie Gminy Chełm i w związku z tym pozwoli na realne zaplanowanie przebiegu rozwoju usług społecznych. Plan usystematyzuje i wyznaczy priorytety polityki społecznej w naszej gminie oraz umożliwi dostęp do pozyskiwania środków centralnych oraz regionalnych pochodzących z Unii Europejskiej.

Korzyściami dla Gminy wynikającymi z posiadania planu są :

- wyznaczenie priorytetów rozwojowych dla usług,
- koordynacja i zarządzanie usługami społecznymi realizowanymi w środowisku lokalnym - stacjonarnie,
- rozwój zindywidualizowanych usług społecznych w tym usługi o charakterze profilaktycznym,
- obejmowanie osób opieką instytucjonalną,
- rozwój usług środowiskowych, opiekuńczych i wytnieniowych.

Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji jest przygotowany pod potrzeby i możliwości naszego samorządu oraz potrzeby lokalnej społeczności i odnosi się m.in. do takich zagadnień jak:

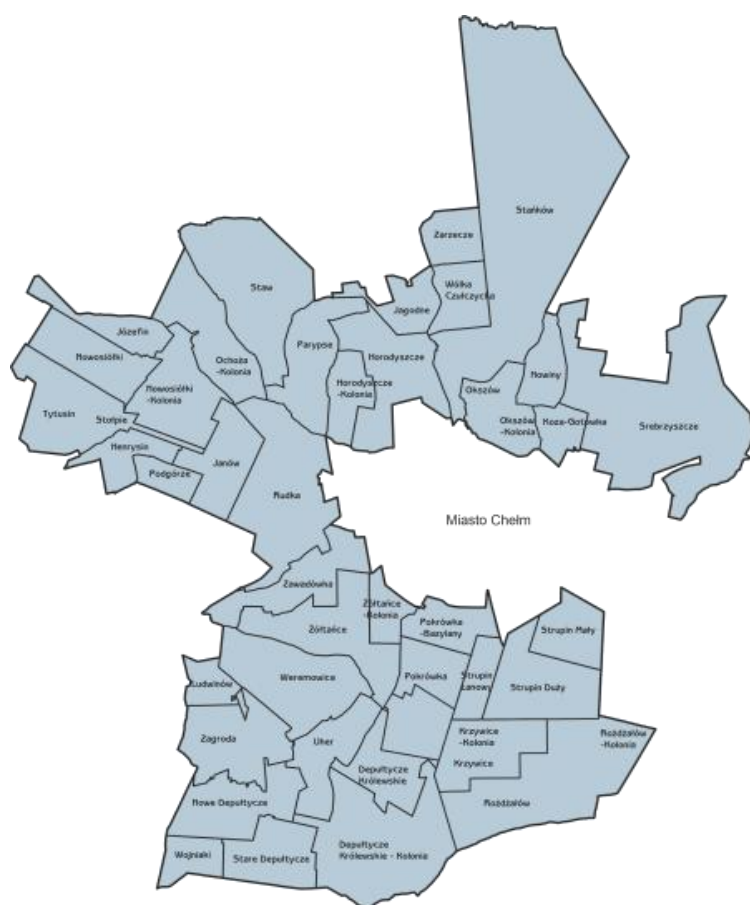
- rodzina i dzieci,
- osoby starsze i przewlekle chore,
- osoby z niepełnosprawnością,
- osoby w kryzysie bezdomności,
- osoby w kryzysie zdrowia psychicznego.

Podstawy prawne do stworzenia niniejszego Planu opierają się na krajowych regulacjach z zakresu pomocy społecznej (Ogólnopolskie Wytyczne Tworzenia Lokalnych Planów Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych), równości szans, a także przepisach międzynarodowych dotyczących praw człowieka. Przede wszystkim plan ten wpisuje się w ducha Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych oraz Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zobowiązujących do stworzenia systemu wsparcia, który respektuje godność, autonomię i aktywne uczestnictwo każdej osoby w życiu społecznym. Plan został opracowany przez przedstawicieli jednostek działających na terenie Gminy Chełm.

2 Specyfika gminy Chełm

Gmina Chełm wchodzi w skład powiatu chełmskiego (woj. lubelskie). Sąsiaduje z gminami Dorohusk, Kamień, Leśniowice, Rejowiec, Ruda – Huta, Sawin, Siedliszcze, Siennica Różana, Wierzbica oraz z miastem Chełm. Gmina Chełm jest gminą wiejską zajmującą obszar 220 km² co stanowi 21 968 ha. W skład gminy wchodzi 43 miejscowości skupione wokół 42 sołectw.

Rysunek 1. Sołectwa Gminy Chełm

Na dzień 31 grudnia 2024 roku Gminę Chełm zamieszkiwało 14 954 mieszkańców z czego 7 551 stanowiły kobiety, a 7 403 mężczyzn. Charakteryzuje się korzystną sytuacją demograficzną. Na stan liczby ludności w gminie, pozytywnie wpływa jej naturalny przyrost oraz dodatnie saldo migracji. Dodatkowo w strukturze wiekowej przeważają osoby w wieku produkcyjnym, które stanowią blisko 60% mieszkańców.

Struktura mieszkańców ze względu na wiek, kształtowała się następująco:

Tabela 1. Struktura mieszkańców w podziale na wiek

Grupy wiekowe	Kobiety	Mężczyźni	Procent ogółu
do 6 roku życia	453	486	6,28 %
7-18 lat	1088	1113	14,72 %
19 - 60 lat	4322	4451	58,67 %
61 – 80 lat	1446	1240	17,96 %
Powyżej 80 lat	243	112	2,37 %

Jak wynika z powyższych danych 41,33 % ludności gminy to osoby nieaktywne zawodowo (w wieku przedprodukcyjnym lub poprodukcyjnym), natomiast 20,33% stanowią mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym (w wieku emerytalnym). Gmina Chełm jest gminą rolniczą. Brak jest dużych zakładów przemysłowych, a podmioty gospodarcze to przede wszystkim małe i średnie zakłady rodzinne. Do wiodących branż zaliczyć należy: transport, usługi ogólnobudowlane, handel, naprawa pojazdów samochodowych. Rolnictwo, będące głównym źródłem utrzymania mieszkańców, specjalizuje się w produkcji zbóż, rzepaku, buraków cukrowych i czosnku oraz produkcji zwierzęcej (bydło, trzoda chlewna, owce). Występują również gospodarstwa specjalistyczne ukierunkowane wyłącznie na produkcję zbóż czy przystosowane do utrzymania bydła mlecznego bądź mięsnego.

Na terenie Gminy Chełm funkcjonuje sześć szkół podstawowych. Nie posiadamy samodzielnego przedszkola lecz dysponujemy oddziałami przedszkolnymi w szkołach podstawowych. Na poziomie ponadpodstawowym działalność prowadzi jedna placówka Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Okszowie oraz jedna placówka na poziomie szkolnictwa wyższego Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Deputyczach Królewskich. Działalność kulturalną, integracyjną i rekreacyjną prowadzi Centrum Bibliotek i Kultury do którego należą 3 filie biblioteczne i 22 świetlice wiejskie. Ponadto funkcjonuje jeden Dom Pomocy Społecznej w Nowinach, który przeznaczony jest dla osób w podeszłym wieku oraz

osób przewlekle somatycznie chorych, a także osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie. Jest to placówka o zasięgu ponadgminnym prowadzona przez powiat.

3 Wnioski z diagnozy potrzeb

3.1 Rodziny i dzieci

3.1.1 Aktualny stan realizacji usług dla rodzin z dziećmi

Rodzina to dla wielu osób jedna z najważniejszych wartości w życiu. Jest to grupa osób, które są ze sobą emocjonalnie i często prawnie związane. Rodzina może obejmować rodziców, dzieci, rodzeństwo, dziadków, a także dalszych krewnych. W zależności od kultury i tradycji, pojęcie rodziny może się różnić, ale zawsze jest to grupa osób, które wspierają się nawzajem, dzielą radości i troski. Jeśli chodzi o dzieci, to one są często uważane za centrum rodziny, a ich wychowanie to jedno z najistotniejszych zadań dla rodziców. Wychowanie dzieci wiąże się z wieloma odpowiedzialnościami, ale też radościami – to czas, w którym rodzina rozwija się, przeżywa wspólne chwile i buduje więzi. Rodzina wypełnia bardzo wiele ważnych funkcji społecznych. W życiu rodziny mogą pojawiać się trudności, problemy związane z utratą pracy, niskie dochody czy choroba członka rodziny. Często dochodzi w nich do braku otwartej, szczerzej komunikacji, co może prowadzić do niezrozumienia i narastających konfliktów. Brak rozmowy może pogłębiać problemy, zamiast je rozwiązywać. Innym problemem rodziny mogą być uzależnienia od alkoholu, narkotyków które prowadzą do destabilizacji w rodzinie. Uzależniony członek rodziny może powodować problemy finansowe, emocjonalne oraz fizyczne, co wpływa na pozostałych członków rodziny. Kolejnym pojawiającym się problemem w rodzinie jest przemoc domowa, w niektórych rodzinach mogą występować różne formy tej przemocy (fizyczna, psychiczna, emocjonalna, ekonomiczna), co znacząco wpływa na atmosferę w domu i powoduje poważne problemy dla wszystkich jego członków, zwłaszcza dzieci. Częstym źródłem rodzinnych problemów są kłopoty finansowe. Powodują one stres, który prowadzi do napięć, niezadowolenia i konfliktów, a także do poczucia bezradności. Brak wsparcia emocjonalnego w rodzinach borykających się z problemami może powodować, że członkowie czują się osamotnieni w swoich zmaganiach, co prowadzi do izolacji i poczucia bezsilności. Często mają trudności w wychowywaniu dzieci może to prowadzić do nieporozumień, trudności w nauce czy też problemów emocjonalnych u dzieci. Niezgoda wartości i celów życiowych członków rodziny może prowadzić do

napięć i rozłamów. W rodzinach tych może dochodzić do zamiany ról – np. dziecko staje się „opiekunem” rodzica lub rodzic nie pełni swojej roli wychowawczej. To prowadzi do chaosu i pogłębia trudności. Wspólna wizja przyszłości jest kluczowa, aby utrzymać harmonię w rodzinie. Często jej członkowie nie mają czasu na zadbanie o siebie – zarówno na poziomie fizycznym, jak i emocjonalnym. To może prowadzić do wypalenia, zmęczenia i frustracji. W rodzinach, pokonywanie tych trudności często wymaga czasu, wsparcia zewnętrznego (np. terapeutów, doradców rodzinnych), a także otwartości na zmiany i kompromis wśród członków rodziny. Warto podejmować próby rozwiązywania problemów, aby poprawić jakość życia rodziny.

W rodzinach, w których kumulują się różne deficyty i zaniedbania opiekuńczo wychowawcze, jak również problemy materialne i psychologiczne, przezwyciężenie sytuacji trudnych może okazać się niemożliwe bez długotrwałego i wielopoziomowego wsparcia ze strony służb społecznych. W Gminie Chełm w 2024 roku rodzin z dziećmi objętych wsparciem pomocy społecznej było 58 a w rodzinach tych funkcjonowały 241 osoby. Najwięcej stanowiły rodziny z dwojgiem i trojgiem dzieci 14 rodzin, a w drugiej kolejności z jednym dzieckiem 16 rodzin. W 2024 roku wsparciem objęto 22 rodziny niepełne, w których żyło 94 osoby. W porównaniu do roku 2023 liczba tych rodzin zwiększyła się o 5, a liczba osób w rodzinach 41. Jednym z głównych powodów obejmowania rodzin z dziećmi wsparciem w Gminie Chełm w 2024 roku była bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniem gospodarstwa domowego. Stanowiła ona powód do przyznania pomocy 16 rodzinom.

Z powodu przemocy domowej w 2024 roku 21 rodzin objęto pomocą. Z danych uzyskanych od Zespołu Interdyscyplinarnego wynika, że w 2024 roku wypełniono 23 formularze „Niebieskie Karty – A”, w tym 5 przez przedstawiciela Ośrodka Pomocy Społecznej, 2 przez przedstawiciela Oświaty i 16 przez przedstawiciela Policji.

Realizując zadania pomocy społecznej, ważnym wsparciem dla rodzin jest asystent rodziny, który realizując swoje zadania nawiązywał bezpośrednią pracę z rodzinami, realizował plan działania. Wsparciem asystenta rodziny w roku 2024 objęto 7 rodzin, w których istniało zagrożenie odebrania dzieci ich rodzicom lub praca z rodziną, która przygotowuje się na powrót dzieci z placówki do rodziny biologicznej.

Rodziny, które były objęte wsparciem pomocy społecznej korzystały z Programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024 – 2028. Był on przyznany dla 22 rodzin z dziećmi, w których liczba osób w tych rodzinach wyniosła 110. „Posiłek w szkole i domu” realizowany był dla dzieci uczęszczających do szkół, oddziałów przedszkolnych lub przedszkoli na terenie Gminy Chełm oraz terenie miasta Chełma. Ośrodek Pomocy Społecznej uczestniczył w realizacji programu żywnościowego w ramach Funduszy Europejskich na Pomoc Żywnościową 2021 – 2027 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego – Podprogram 2024. Program ten umożliwiał przekazanie paczek żywnościowych osobom najbardziej potrzebującym z terenu gminy. W ramach współpracy Ośrodek dokonywał kwalifikacji rodzin spełniających określone kryteria dochodowe oraz społeczne, zgodnie z wytycznymi programu. W 2024 roku wsparciem tym zostało objętych 83 osoby i 38 rodzin. Pomoc kierowana była przede wszystkim do osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, zmagającej się z bezrobociem, chorobą, niepełnosprawnością lub innymi trudnościami życiowymi. Dzięki współpracy z PCK wiele rodzin z Gminy Chełm mogło liczyć na wsparcie, które stanowiło realną pomoc w codziennym funkcjonowaniu.

Do zadań gminy należy współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej. Gmina ponosi koszty pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, rodzinnych domach dziecka i rodzinach zastępczych. W 2024 r. Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Chełm pokrywał koszty pobytu 26 dzieci w Domach Dziecka i rodzinach zastępczych: 11 dzieci przebywało w rodzinach zastępczych spokrewnionych, 5 dzieci w rodzinach zastępczych zawodowych i 4 dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych. W Domu Dziecka w Siedliszczu przebywało 3 dzieci, w Domu Dziecka w Kazimierzy Wielkiej przebywało 2 dzieci oraz 1 dziecko w Regionalnej Placówce opiekuńczo-terapeutycznej w Kazimierzy Wielkiej.

Na terenie Gminy Chełm funkcjonuje Rodzinny Dom Dziecka, w którym w 2024 roku umieszczonych było 8 dzieci z czego 2 pochodziło z tereny Gminy Chełm. Rodzinny Dom Dziecka zapewnia opiekę i wychowanie dzieciom pozbawionym właściwej opieki ze strony rodziców biologicznych. Działa on w oparciu o przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tworząc dzieciom warunki zbliżone do domowych i umożliwiając im rozwój w przyjaznym bezpiecznym

środowisku. Jest on prowadzony przez osoby odpowiednio przeszkolone i przygotowane do pełnienia funkcji rodziców zastępczych. Dzieci objęte taką opieką mają zapewnione poczucie bezpieczeństwa, ale przede wszystkim wsparcie emocjonalne, edukacyjne oraz możliwość uczestnictwa w zajęciach pozalekcyjnych i integracyjnych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w 2024 roku umożliwiał swoim klientom jak też pozostałym mieszkańcom gminy dostęp do bezpłatnej pomocy psychologicznej oraz poradnictwa prawnego, którzy znajdowali się w trudnej sytuacji życiowej. Dyżury psychologa i radcy prawnego były organizowane w siedzibie Ośrodka. Pomoc psychologiczna obejmowała m. in. wsparcie w sytuacjach kryzysowych, problemy wychowawcze, rodzinne oraz trudności emocjonalne. Porady prawne dotyczyły głównie spraw rodzinnych, alimentacyjnych, mieszkaniowych czy świadczeń społecznych. Działania te miały na celu pomoc mieszkańcom w rozwiązywaniu codziennych problemów i trudności z jakimi się zmagają.

Program „Maluch z Gminy Chełm” to inicjatywa prorodzinna, mająca na celu wsparcie finansowe dla rodzin z nowo narodzonymi dziećmi na terenie Gminy Chełm. „Maluch z Gminy Chełm” jest zadaniem finansowanym z budżetu gminy, na które w 2024 roku wypłacono 61 świadczeń. Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka pn. „Maluch z Gminy Chełm” przysługuje matce lub ojcu albo opiekunowi prawnemu lub opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli co najmniej przez 12 miesięcy przed złożeniem wniosku i w dniu złożenia wniosku nadal zamieszkuje w Gminie Chełm wraz z dzieckiem. Świadczenie to przysługuje jednorazowo w wysokości 1.000,00 zł. Program miał na celu wsparcie rodzin oraz zachęcenie młodych ludzi do osiedlania się i wiązania swojej przyszłości z Gminą Chełm. Jest to element polityki prorodzinnej i prospołecznej gminy.

Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Chełm w 2024 roku realizował rządowy program dla rodzin wielodzietnych „Karta Dużej Rodziny”. W roku 2024 wydał 101 kart uprawniających do korzystania z Programu wsparcia rodziny 3+. Karta to system zniżek dla rodzin wielodzietnych w zakresie zakupów: artykułów spożywczych, edukacji, kultury, łączności, mieszkania, odzieży i obuwia, sportu, rekreacji, turystyki, transportu, usług, usług na odległość. Program zniżek dla posiadaczy Karty Dużej Rodziny jest niezwykle rozwinięty, uczestniczy w nim niemal 25 tysięcy firm w Polsce,

a uprawnienia do rabatów przysługują milionom Polaków. Miejsca honorujące „Kartę Dużej Rodziny“ oznaczone są specjalną naklejką.

Centrum Bibliotek i Kultury Gminy Chełm realizuje szeroką ofertę działań kulturalnych i edukacyjnych skierowanych do mieszkańców wszystkich grup wiekowych. Usługi świadczone były przez doświadczonych animatorów CBIK i obejmowały:

- imprezy plenerowe – organizacja różnorodnych wydarzeń na świeżym powietrzu, których celem jest integracja społeczności lokalnej poprzez zabawę, wspólne aktywności, prezentację lokalnych tradycji oraz promowanie aktywnego stylu życia;
- warsztaty międzypokoleniowe – spotkania oparte na wzajemnym uczeniu się dzieci, młodzieży i osób starszych. Warsztaty te sprzyjają przekazywaniu wiedzy, tradycji oraz umiejętności międzypokoleniowych, budując więzi społeczne, szacunek i zrozumienie między pokoleniami;
- interaktywne spotkania teatralne – działania oparte na teatrze, które angażują uczestników w aktywny sposób, realizując ich kreatywności, umiejętności wyrażania emocji i ucząc postaw tolerancji oraz empatii. Spotkania miały formę zabaw, przedstawień i warsztatów teatralnych.

Wszystkie działania CBIK miały na celu wspieranie rozwoju kulturalnego mieszkańców, pielęgnowania dziedzictwa lokalnego oraz integracji społeczności poprzez twórcze formy spędzania czasu.

3.1.2 Potrzeby i wyzwania

Rodziny z dziećmi w Gminie Chełm, zwłaszcza w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, często borykają się z ograniczonym dostępem do usług wspierających prawidłowe funkcjonowanie wychowawcze i opiekuńcze. Dzieci i młodzież w gminie, szczególnie te z rodzin dysfunkcyjnych, mierzą się z problemami psychicznymi, emocjonalnymi, edukacyjnymi i rozwojowymi. Dlatego też ważnym jest, aby umożliwić mieszkańcom dostęp do różnych form wsparcia.

Potrzeby

- Rozbudowa oferty placówek wsparcia dziennego, świetlic środowiskowych, które umożliwiają dzieciom z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym rozwój społeczny, edukacyjny i emocjonalny.
- Zapewnianie kompleksowego wsparcia specjalistycznego osobom i rodzinom znajdującym się w kryzysie m. in. doświadczającym przemocy domowej.
- Organizacja warsztatów i programów edukacyjnych dla rodziców wspierających kompetencje wychowawcze (np. szkoła dla rodziców).
- Dostępność asystenta rodziny i pracowników socjalnych, którzy mogliby udzielać praktycznego wsparcia w zakresie organizacji życia codziennego, wychowania dzieci, rozwiązywania konfliktów rodzinnych.
- Interwencję psychologiczną i prawną – bezpłatny dostęp do specjalistów (psycholog, prawnik, pedagog).
- Utworzenie punktu (miejsca) specjalistycznego poradnictwa rodzinnego i psychologicznego, który będzie ogólnodostępny i bezpłatny, świadczący pomoc:
 - dzieciom i młodzieży – w zakresie zdrowia psychicznego, depresji, lęków, uzależnień;
 - rodzicom – w zakresie wychowania, mediacji rodzinnej.
- Zwiększenie dostępności psychologów i pedagogów szkolnych . Interwencje kryzysowe, grupy wsparcia w szkołach.
- Tworzenie programów profilaktycznych i edukacyjnych, np.:
 - programy przeciwdziałania uzależnieniom,
 - warsztaty radzenia sobie ze stresem, budowania poczucia własnej wartości,
 - działania przeciwdziałające cyberprzemocy i izolacji społecznej.

Wyzwania

- Braki kadrowe – ograniczona liczba asystentów rodziny, pedagogów i pracowników socjalnych, co wpływa na ograniczone możliwości indywidualnej pracy z rodziną.
- Niedostateczna liczba placówek wsparcia dziennego (świetlic środowiskowych, klubów dla dzieci i młodzieży), co powoduje, że dzieci z rodzin w kryzysie nie mają bezpiecznego i wspierającego środowiska poza domem.

- Niska dostępność programów edukacyjnych i profilaktycznych dla rodziców – niewystarczające wsparcie w rozwijaniu kompetencji wychowawczych.
- Wzrost problemów psychicznych i emocjonalnych wśród dzieci i młodzieży (depresje, lęki, uzależnienia cyfrowe, samookaleczenia) bez możliwości szybkiego dostępu do specjalistów.
- Niedobory kadrowe w szkołach – ograniczona obecność psychologów, pedagogów, terapeutów w placówkach oświatowych.
- Brak systemowych działań profilaktycznych w zakresie zdrowia psychicznego i edukacji emocjonalnej dzieci i młodzieży.

3.2 Osoby starsze

3.2.1 Aktualny stan realizacji usług dla osób starszych

Osoby starsze stanowią ważną część społeczności lokalnej w Gminie Chełm. Władze gminy oraz instytucje samorządowe, organizacje pozarządowe podejmują szereg działań, mających na celu poprawę jakości życia seniorów oraz zapewnienie im wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Pomoc społeczna oferuje wsparcie finansowe i rzeczowe osobom starszym znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Dostępne są usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, które obejmują pomoc w codziennych czynnościach, robieniu zakupów czy utrzymywaniu higieny.

W roku 2024 na terenie Gminy Chełm świadczone usługi opiekuńcze dla 24 rodzin z liczbą osób w tych rodzinach 26. Zakres usług opiekuńczych obejmuje pomoc w codziennych czynnościach życiowych takich jak przygotowanie posiłków, robienie zakupów, utrzymaniu porządku w mieszkaniu, pomoc w higienie osobistej czy wsparcie emocjonalne i społeczne. Opiekunki świadczące usługi nie tylko pomagają fizycznie, ale często są jedynym kontaktem seniora lub osobą chorą z drugim człowiekiem co przeciwdziała izolacji i samotności. Nierozłączną czynnością przy świadczeniu usług opiekuńczych jest organizowanie opieki medycznej i lekarskiej oraz pomoc w kontaktach z urzędami i instytucjami. Usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania osoby potrzebującej. Częstotliwość wizyt i zakres pomocy ustalone są indywidualnie na podstawie wywiadu środowiskowego. Usługi opiekuńcze pozwalają seniorom oraz osobom przewlekłe chorym jak najdłużej funkcjonować we własnym środowisku, bez konieczności umieszczania ich w domach pomocy społecznej. Daje to poczucie bezpieczeństwa, wsparcia i godności, co jest nie zwykle ważne dla jakości życia osób starszych i schorowanych.

Centrum Bibliotek i Kultury w Gminie Chełm świadczyło usługi na rzecz seniorów, m.in. poprzez projekt „Kartka dla Seniora”, którego celem była walka z samotnością wśród osób starszych mających ograniczony kontakt z rodziną lub jest go pozbawiony. Organizowano również warsztaty międzypokoleniowe, które polegały na wzajemnym uczeniu się dzieci, młodzieży i seniorów oraz przekazywania wiedzy, tradycji i umiejętności między pokoleniami.

3.2.2 Potrzeby i wyzwania

Na terenie Gminy Chełm obserwuje się proces starzenia się społeczeństwa. Osoby starsze często żyją samotnie, mają ograniczoną sprawność fizyczną i problemy zdrowotne, a ich sytuacja ekonomiczna i społeczna wpływa na jakość życia.

W trosce o dobrą jakość życia seniorów ważnym jest zapewnienie lub zaproponowanie możliwości uczestnictwa bądź udziału w programach lub wydarzeniach proponowanych przez Gminę Chełm skierowanych w szczególności do seniorów.

Potrzeby

- Pomoc w czynnościach dnia codziennego (zakupy, sprząatanie, przygotowanie posiłków).
- Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania (realizowane przez OPS lub organizacje pozarządowe).
- Opieka pielęgniarstwa i rehabilitacyjna – szczególnie dla osób samotnych, przewlekle chorych, niesamodzielnych.
- Utrzymywanie więzi społecznych, poczucia przynależności i bycia potrzebnym.
- Możliwości aktywnego spędzania czasu i uczestnictwa w życiu społecznym gminy.
- Seniorzy często stają się ofiarami oszustw, przemocy domowej lub są narażeni na zaniedbanie.
- Osoby starsze często mają ograniczoną możliwość poruszania się – brak dostępu do środków transportu publicznego utrudnia im korzystanie z usług zdrowotnych, urzędowych, społecznych.

Wyzwania

- Wprowadzenie mobilnych zespołów opieki domowej (np. we współpracy z pielęgniarstwą środowiskową).
- Szkolenie i zatrudnianie opiekunów środowiskowych.
- Rozszerzenie dostępności usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.
- Tworzenie i rozwijanie Klubów Seniora, Dziennych Domów Pobytu, świetlic środowiskowych.

- Organizacja regularnych zajęć aktywizujących: warsztaty rękodzieła, gimnastyka, spotkania tematyczne, spacer.
- Uruchomienie lub wzmocnienie punktu poradnictwa dla seniorów (informacje o świadczeniach, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, wsparcie cyfrowe).
- Kampanie informacyjne o bezpieczeństwie (współpraca z policją, strażą gminną).
- Ułatwienie dowozu osób starszych do placówek opiekuńczych, klubów seniora, poradni.

3.3 Osoby z niepełnosprawnością

3.3.1 Aktualny stan realizacji usług dla osób z niepełnosprawnościami

Gmina Chełm prowadzi działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami, których celem jest zapewnienie im godnych warunków życia, integracji społecznej, poprawy dostępności oraz wspieranie niezależności. System wsparcia opiera się na współpracy samorządu i instytucji pomocy społecznej.

Osoby z niepełnosprawnościami oraz ich rodziny mogły korzystać z zasiłków stałych, okresowych i celowych, wsparcia w ramach programu „Opieka wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024 oraz „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024.

W roku 2024 udzielono wsparcia w formie świadczenia z pomocy społecznej w postaci zasiłków stałych 48 osobom o liczbie osób w rodzinach 55, przyznano zasiłek okresowy z powodu niepełnosprawności 2 rodzinom o liczbie osób w rodzinie 7, udzielono również pomocy w formie zasiłków celowych na zakup leków.

Realizowano dwa programy resortowe Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej. Program „Opieka wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024, którym objęte były 3 osoby, które miały przyznane 240 godzin na czas trwania programu. Dzięki realizacji programu możliwe było odciążenie rodzin lub opiekunów poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zabezpieczeniu czasowego zastępstwa. W opiece nad chorym członkiem rodziny „opieka wytchnieniowa” realizowana była jako opieka dzienna sprawowana w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, maksymalnie do 4 godzin w danym dniu. Realizowany był również program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024 w ramach którego zatrudniono 10 asystentów osób niepełnosprawnych, którzy mieli pod opieką 12 osób z niepełnosprawnością, z czego 4 posiadały znaczny stopień niepełnosprawności z niepełnosprawnością sprzężoną, w tym orzeczenia równoważne, 8 osób posiadało znaczny stopień niepełnosprawności, w tym orzeczenia równoważne. Podmiotem realizującym oba te programy był Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Chełm.

3.3.2 Potrzeby i wyzwania

Na terenie Gminy Chełm żyje coraz więcej osób z niepełnosprawnością, w tym dzieci, osoby w wieku aktywności zawodowej oraz seniorzy. Większość z nich to osoby z umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności, często zależne od wsparcia opiekunów rodzinnych. Mimo istniejących działań podejmowanych przez gminę, potrzeby tej grupy pozostają w dużej mierze niezaspokojone.

Potrzeby

- Rozwój specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.
- Wsparcie dla opiekunów nieformalnych (rodziców, członków rodziny) – pomoc doraźna.
- Dostęp do asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością.
- Opieka Wytchnieniowa.
- Transport specjalistyczny do poradni, placówek rehabilitacyjnych.
- Możliwość skorzystania z rehabilitacji w miejscu zamieszkania (np. w formie mobilnej).
- Organizacja zajęć integracyjnych, grup wsparcia, warsztatów terapeutycznych.
- Rozwój współpracy z Warsztatami Terapii Zajęciowej (WTZ) oraz innymi placówkami aktywizującymi osoby z niepełnosprawnością.
- Wsparcie w aktywizacji zawodowej – współpraca z PUP, dostęp do doradztwa zawodowego i staży.

Wyzwania

- Niska dostępność transportu specjalistycznego oraz barierowa przestrzeń publiczna (urzędy, szkoły, obiekty kultury).
- Zbyt mała liczba ofert aktywizujących społecznie i zawodowo osoby z niepełnosprawnością.
- Brak dostatecznego wsparcia dla rodzin i opiekunów, opieka wytchnieniowa i poradnictwo nie są wystarczająco rozwinięte.
- Ograniczona liczba usług lokalnych dla osób z niepełnosprawnością, w tym brak lub niewystarczająca liczba asystentów, brak placówek typu WTZ, ograniczona rehabilitacja środowiskowa.
- Organizacja działań edukacyjnych i informacyjnych dla mieszkańców, aby przeciwdziałać wykluczeniu osób z niepełnosprawnością.

- Wsparcie w zakresie tworzenia i funkcjonowania mieszkań treningowych i wspomaganych, z pakietem usług, dla osób z niepełnosprawnościami.
- Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu w zakresie świadczenia usług w środowisku, poprzez m.in. udział w szkoleniach.

3.4 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

3.4.1 Aktualny stan realizacji usług dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego

Współczesne wyzwania życia codziennego, izolacja społeczna, stres oraz problemy życiowe przyczyniają się do wzrostu liczby osób doświadczających kryzysów psychicznych. Gmina Chełm dostrzegając te problemy podejmuje działania na rzecz poprawy dostępności pomocy psychologicznej i psychiatrycznej. Mieszkańcy gminy będąc w kryzysie psychicznym mogli bezpłatnie skorzystać z oferty NZOZ Ośrodka Profilaktyki, Diagnostyki i Terapii Zdrowia Psychicznego „RODZINA”, porad psychologicznych, wsparcia psychologa dla dzieci i młodzieży, terapii od uzależnień. W siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej działa punkt konsultacyjny przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu oraz sprawców i ofiar przemocy, gdzie mieszkańcy gminy uzyskują pomoc świadczoną przez specjalistę do spraw motywowania do leczenia odwykowego i psychoterapię.

Na podstawie danych w roku 2024 r. w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Chełm wynika, że uczy się w nich 33 uczniów posiadających orzeczenia o kształceniu specjalnym, co świadczy o konieczności dostosowania warunków edukacyjnych i prowadzenia zajęć specjalistycznych. Jest również około 160 uczniów posiadających opinie poradni psychologiczno – pedagogicznych, dotyczących różnorodnych trudności w funkcjonowaniu szkolnym (np. trudności w uczeniu się, funkcjonowaniu emocjonalnym lub społecznym). Z inicjatywy nauczycieli w ramach bieżącego dostosowania do indywidualnych potrzeb, pomocą psychologiczno – pedagogiczną objętych zostało 150 uczniów uczęszczających do szkół podstawowych. Dane te pokazują na rosnące wyzwania w zakresie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży oraz na potrzebę dalszego wzmocnienia systemu wsparcia w szkołach w tym, zwiększenia dostępu do specjalistów (psychologów, pedagogów, terapeutów) i rozwijania programów profilaktycznych.

System wsparcia osób w kryzysie zdrowia psychicznego w Gminie Chełm rozwija się odpowiadając na rosnące potrzeby mieszkańców. Kluczowe jest zapewnienie

dostępu do szybkiej, empatycznej i specjalistycznej pomocy oraz edukacja społeczna zmniejszająca stygmatyzację problemów psychicznych.

3.4.2 Potrzeby i wyzwania

Na terenie Gminy Chełm obserwuje się narastający problem zaburzeń psychicznych zarówno wśród osób dorosłych, jak i młodzieży. Czynniki takie jak izolacja społeczna, ubóstwo, uzależnienia, przemoc domowa czy brak dostępu do specjalistów wpływają na pogarszający się stan psychiczny mieszkańców. Osoby z zaburzeniami psychicznymi i ich rodziny często pozostają bez odpowiedniego wsparcia – są marginalizowane i zagrożone wykluczeniem społecznym.

Potrzeby

- Wprowadzenie usług środowiskowych we współpracy z placówkami ochrony zdrowia psychicznego.
- Rozwój innych form pomocy psychologicznej i terapeutycznej w środowisku lokalnym.
- Niska świadomość społeczna na temat zdrowia psychicznego i dostępnych form pomocy
- Organizacja grup wsparcia i spotkań edukacyjnych dla rodzin lub opiekunów.

Wyzwania

- Brak na terenie gminy dziennego ośrodka wsparcia (np. Środowiskowego Domu Samopomocy – ŚDS), który mógłby objąć opieką osoby z zaburzeniami psychicznymi oraz pozwoliłyby na rehabilitację i integrację społeczną.
- Brak lokalnych usług środowiskowych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, konieczność stworzenia oferty wsparcia w miejscu zamieszkania.
- Brak kompleksowego systemu wsparcia dla rodzin i opiekunów – konieczne działania doradcze, edukacyjne i terapeutyczne.
- Stygmatyzacja i brak świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego. Potrzeba działań informacyjnych i profilaktycznych wśród mieszkańców.

3.5 Osoby w kryzysie bezdomności

3.5.1 Aktualny stan realizacji usług dla osób w kryzysie bezdomności

Bezdomność to złożony problem społeczny, który wiąże się nie tylko z brakiem miejsca zamieszkania, ale również z ubóstwem, chorobami, uzależnieniami oraz wykluczeniem społecznym. W Gminie Chełm podejmowane są działania mające na celu pomoc osobom w kryzysie bezdomności, zarówno doraźną, jak i długoterminową. Gmina razem z Ośrodkiem Pomocy Społecznej prowadzi działania mające na celu rozpoznanie potrzeb osób pozostających bez dachu nad głową. Pracownicy socjalni regularnie monitorują sytuację w terenie, szczególnie w okresie zimowym, współpracują z policją i służbami ratunkowymi. Osoby bezdomne mogą liczyć na skierowanie do schroniska Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta w Chełmie, z którym Ośrodek Pomocy Społecznej ma podpisaną umowę. W roku 2024 wydano 10 skierowań o udzielenie tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych.

W sezonie jesienno – zimowym gmina podejmuje szczególne środki zapobiegające wychłodzeniu i śmierci z powodu mrozów. Uruchomiane są akcje informacyjne, pracownicy socjalni monitorują miejsca przebywania osób bezdomnych np. pustostany, działki, altany.

3.5.2 Potrzeby i wyzwania

Osoby bezdomne to grupa szczególnie narażona na wykluczenie społeczne, ubóstwo, choroby somatyczne i psychiczne oraz przemoc. Problem ten często dotyczy osób po kryzysach życiowych, uzależnieniach, z zaburzeniami psychicznymi, opuszczających zakłady karne.

Potrzeby

- Zawarcie porozumień w celu zapewnienia stałych miejsc w placówkach (schronisko, noclegownia).
- Rozwój lokalnych działań profilaktycznych – identyfikacja osób zagrożonych bezdomnością i udzielanie wsparcia przed utratą dachu nad głową.
- Organizacja szkoleń i warsztatów dla pracowników socjalnych, asystentów rodziny.

Wyzwania

- Osoby w kryzysie bezdomności często nie są gotowe do umieszczenia w placówce stacjonarnej, potrzebują wsparcia w miejscu pobytu.
- Trudności w nawiązywaniu relacji z osobami bezdomnymi wymagają indywidualnego podejścia, często obciążone są wieloma trudnościami (uzależnienia, traumy, zaburzenia psychiczne).
- Niska liczba szkoleń z zakresu pracy z osobami bezdomnymi w środowisku wiejskim.
- Gmina Chełm nie posiada własnego schroniska ani noclegowni. Osoby bezdomne są kierowane do odległych placówek (np. Chełmie lub Hrubieszowie), co ogranicza dostępność.
- Brak miejsc interwencyjnych w trybie doraźnym – szczególnie w okresie zimowym.
- Osoby bezdomne często nie korzystają z istniejących placówek ze względu na obawy przed utratą prywatności, złe warunki, konieczność trzeźwości.

4 Planowane cele i działania

Deinstytucjonalizacja w Gminie Chełm ma na celu przekształcenie systemu wsparcia społecznego poprzez odejście od instytucjonalnych form opieki na rzecz usług świadczonych w środowisku lokalnym. Cele te koncentrują się na zwiększeniu dostępności i jakości usług społecznych dostosowanych do indywidualnych potrzeb osób starszych z niepełnosprawnościami, w kryzysie bezdomności.

Cele Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2025-2028 w Ośrodku Pomocy Społecznej Gminy Chełm są następujące:

- określenie kierunków rozwoju usług społecznych, usług zdrowotnych oraz deinstytucjonalizacji na poziomie lokalnym,
- powiązanie dostępnych źródeł finansowania, w szczególności funduszy europejskich, a także innych źródeł finansowych z lokalnymi celami i działaniami w obszarze usług społecznych i deinstytucjonalizacji,
- skoordynowanie działań podejmowanych przez różne podmioty na terenie gminy przy uwzględnieniu potencjału i zasobów sektora obywatelskiego i partnerów społecznych.

Obszary interwencji zostały określone z uwzględnieniem uwarunkowań strategicznych, programów w zakresie deinstytucjonalizacji i stanowią określenie planów działania, rezultaty, odbiorców, realizatorów oraz możliwe źródła finansowania w obszarach:

- I. Rodziny z dziećmi.
- II. Osoby starsze.
- III. Osoby z niepełnosprawnościami.
- IV. Osoby z zaburzeniami psychicznymi oraz w kryzysie zdrowia psychicznego.
- V. Osoby w kryzysie bezdomności.

4.1 Rodziny i dzieci

Cel	Nr działania	Działanie	Realizatorzy	Źródła finansowania
1) Zwiększenie kompetencji rodziców i opiekunów w zakresie opieki i wychowania dzieci. 2) Zbudowanie sieci wsparcia dla dzieci i młodzieży w zakresie ich wszechstronnego rozwoju, kompleksowego wsparcia w sytuacjach kryzysowych.	4.1.1	1) Wsparcie rodzin z dziećmi przeżywających głównie trudności opiekuńczo-wychowawcze poprzez: • pracę socjalną, • asystenturę rodzinną, • działania edukacyjne (warsztaty, spotkania integrujące społeczność lokalną, zajęcia w świetlicach wiejskich), • poradnictwo specjalistyczne, mediacje, • grupy samopomocowe (świetlice wiejskie) oraz rodziny wspierające, • pedagogizacja rodziców (spotkania tematyczne, nabywania kompetencji rodzicielskich na terenie placówek edukacyjnych).	1) podmioty działające w sferze pomocy i integracji społecznej, wsparcia dziecka, ucznia i rodziny, 2) instytucje kulturalne i oświatowe, 3) organizacje społeczne m. in. KGW, organizacje pozarządowe.	1) środki z budżetu gminy, 2) środki publiczne krajowe, 3) programy rządowe
	4.1.2	2) Zapewnianie kompleksowego wsparcia specjalistycznego osobom i rodzinom znajdującym się w kryzysie m. in. doświadczającym przemocy domowej poprzez: • diagnozowanie problemów rodziny, • poradnictwo specjalistyczne tj. psychologiczne, pedagogiczne, • interwencję kryzysową, • pomoc w przygotowaniu osób w trakcie procedur prawnych (pisma urzędowe, sądowe)		

		m. in. w trakcie spraw około rozwodowych, • wsparcie i organizacja procesów terapii dla członków rodzin w kryzysie m.in. z problemem alkoholowym, doświadczających przemocy, borykających się z problemami opiekuńczo - wychowawczymi, • profilaktyka antyalkoholowa w rodzinach objętych pracą socjalną, asystenturą rodziny.		
	4.1.3	3) Zwiększanie dostępności i jakości poradnictwa specjalistycznego dla rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, w szczególności dzieci i młodzieży zagrożonych niepełnosprawnościami, demoralizacją społeczną.		
	4.1.4	4) Działania dla dzieci i młodzieży wymagających wsparcia, np. poprzez: • tworzenie i rozwój placówek wsparcia dziennego, takich jak świetlice i kluby młodzieżowe. • sieć poradnictwa psychologiczno-terapeutycznego, logopedycznego • organizacja czasu wolnego – sensoryczne place zabaw, warsztaty, dodatkowe zajęcia edukacyjne, sportowe (świetlice).		
	4.1.5	5) Tworzenie i rozwój sieci usług na rzecz osób i rodzin w zakresie rozwoju ich zainteresowań, aktywności społecznej, kulturalnej, sportowej, edukacyjnej, a także organizacji czasu wolnego (świetlice wiejskie,		

		działalność Kół Gospodyń Wiejskich).		
	4.1.6	6) Podnoszenie kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej na rzecz rodziny (szkolenia, superwizje).		

4.2 Osoby starsze

Cel	Nr działania	Działanie	Realizatorzy	Źródła finansowania
1) Zwiększenie dostępu do różnych form opieki i wsparcia dla osób starszych wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. 2) Poprawa jakości życia osób starszych. 3) Rozwój oferty aktywizacji osób starszych.	4.2.1	1) Wsparcie osób starszych poprzez: • zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych, • specjalistyczne usługi opiekuńcze, • poradnictwo specjalistyczne, • usługi asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością, • usługi transportowe, • organizację dowożenia posiłków do miejsca zamieszkania, • usługi krótkoterminowe	1) podmioty działające w sferze pomocy i integracji społecznej, wsparcia rodziny, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych lub rynku pracy, 2) instytucje kultury m.in. Centrum Bibliotek i Kultury oraz oświatowe, 3) świetlice wiejskie.	1) środki z budżetu gminy, 2) środki publiczne krajowe, 3) programy rządowe.
	4.2.2	2) Funkcjonowanie i rozwój dziennych form pobytu dla osób starszych poprzez: • utworzenie klubów seniora, • rozwój sieci usług dla seniorów w funkcjonujących na terenie gminy świetlicach wiejskich, • utworzenie i funkcjonowanie dziennego domu pobytu, • utworzenie i funkcjonowanie mieszkań treningowych, • utworzenie miejsc opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób starszych wymagających		

		wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.		
	4.2.3	3) Podnoszenie kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej na rzecz osób starszych (szkolenia, superwizje).		
	4.2.4	4) Zwiększanie dostępności i jakości poradnictwa specjalistycznego dla osób starszych, ze szczególnym uwzględnieniem osób samotnych, niemogących liczyć na wsparcie ze strony rodziny.		
	4.2.5	5) Utworzenie bazy informacyjnej usług społecznych w Urzędzie Gminy Chełm.		
	4.2.6	6) Poprawa dostępu do usług społecznych.		

4.3 Osoby z niepełnosprawnością

Cel	Nr działania	Działanie	Realizatorzy	Źródła finansowania
1) Zwiększenie dostępu do różnych form opieki i wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami. 2) Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami. 3) Rozwój oferty aktywizacji osób z niepełnosprawnościami	4.3.1	1) Rozwój usług dla osób z niepełnosprawnościami ułatwiających codzienne funkcjonowanie poprzez: • usługi opiekuńcze w domu chorego, w tym usługi specjalistyczne, • wsparcie psychologiczne i terapeutyczne, • usługi asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnościami, • usługi mobilne, • złota rączka, • działania profilaktyczne m.in. „koperta życia”, • zapewnienie miejsca pobytu osoby z niepełnosprawnością – dom pomocy społecznej.	1) podmioty działające w sferze pomocy i integracji społecznej, wsparcia rodziny, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych lub rynku pracy, 2) instytucje kultury.	1) środki z budżetu gminy, 2) środki publiczne krajowe, 3) programy rządowe
	4.3.2	2) Rozwój usług społecznych na rzecz rodzin i osób sprawujących funkcję opiekuna osoby z niepełnosprawnościami, takich jak: • szkolenia dla opiekunów nieformalnych, • poradnictwo specjalistyczne, • wsparcie informacyjne i edukacyjne, • opieka wytchnieniowa,		

		• AOON.		
	4.3.3	3) Wsparcie usamodzielnienia mieszkańców opuszczających placówki całodobowe poprzez: • diagnozowanie potrzeb i możliwości opuszczenia placówki i ich usamodzielnienia, • pakiet usług dostosowanych do indywidualnych potrzeb.		
	4.3.4	4) Tworzenie i rozwój dziennych form pobytu dla osób z niepełnosprawnościami, takich jak np. • dzienne ośrodki wsparcia, • środowiskowe domy pomocy.		
	4.3.5	5) Wsparcie w zakresie tworzenia i funkcjonowania mieszkań treningowych i wspomaganych, z pakietem usług dla osób z niepełnosprawnościami.		
	4.3.6	6) Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu w zakresie świadczenia usług w środowisku, poprzez m.in. udział w szkoleniach.		

4.4 Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Cel	Nr działania	Działanie	Realizatorzy	Źródła finansowania
1) Zwiększenie dostępu do różnych form opieki i wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz w kryzysie zdrowia psychicznego. 2) Poprawa jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi oraz w kryzysie zdrowia psychicznego	4.4.1	1) Realizacja usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób w kryzysie psychicznym w miejscu zamieszkania, w tym m.in. • specjalistycznych usług opiekuńczych, • usługi asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością, • poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, • konsultacje neurologiczne, psychiatryczne, • grup wsparcia.	1) podmioty działające w sferze pomocy i integracji społecznej, wsparcia rodziny, rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych lub rynku pracy.	1) środki z budżetu gminy, 2) środki publiczne krajowe, 3) programy rządowe.
	4.4.2	2) Zapewnienie dostępu do kompleksowych usług społecznych dla rodzin i otoczenia poprzez: • rozwój opieki wytchnieniowej, • prowadzenie grup samopomocowych, • wsparcie specjalistów, • usługi interwencji kryzysowej, • wsparcie informacyjne i edukacyjne.		
	4.4.3	3) Rozwój dziennych form pobytu i wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.		
	4.4.4	4) Aktywizacja społeczno-zawodowa osób w kryzysie zdrowia psychicznego poprzez pobyt i usługi w mieszkaniach wspomaganych (treningi		

		prowadzenia gospodarstwa domowego, treningi pracy).		
	4.4.5	5) Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu niezbędnego do realizacji usług społecznych na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego w środowisku lokalnym.		
	4.4.6	6) Działania w zakresie profilaktyki uzależnień poprzez: • przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym, • przeciwdziałanie uzależnieniom od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, • działania w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień w środowisku lokalnym.		

4.5 Osoby w kryzysie bezdomności

Cel	Nr działania	Działanie	Realizatorzy	Źródła finansowania
1) Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób w kryzysie bezdomności. 2) Poprawa jakości życia osób w kryzysie bezdomności. 3) Poprawa dostępu do podstawowych dóbr.	4.5.1	1) Zapewnienie dostępu osób zagrożonych bezdomności do usług profilaktycznych i interwencyjnych poprzez: • interwencję kryzysową, • wsparcie w kontrolowaniu i wychodzeniu z zadłużenia, • poradnictwo specjalistyczne, • integrację i reintegrację społeczno-zawodową.	Podmioty działające w sferze pomocy i integracji społecznej, wsparcia osób zagrożonych bezdomnością.	1) środki z budżetu gminy, 2) środki publiczne krajowe, 3) programy rządowe.
	4.5.2	2) Zapewnienie miejsc dla osób w kryzysie bezdomności w ogrzewalniach, noclegowniach i schroniskach, a także rozwój bazy placówek interwencyjnych.		
	4.5.3	3) Szkolenia podnoszące kwalifikacje i kompetencje na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej na rzecz osób w kryzysie bezdomności, w tym dostęp do superwizji.		

5 Monitoring

Monitorowanie wdrażania założeń planu, odbywać się będzie w partnerstwie i przy udziale wszystkich interesariuszy, tj.:

- władz gminy Chełm
- przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy Chełm
- przedstawicieli organizacji pozarządowych
- przedstawicieli innych podmiotów zainteresowanych procesem deinstytucjonalizacji.

W celu systematycznego przeglądu działań związanych z realizacją planu, wójt powoła zespół, który będzie monitorował wdrażanie planu oraz składał sprawozdania z postępów. Punktem odniesienia w monitorowaniu realizacji działań będzie opracowany zestaw wskaźników obrazujących oczekiwane rezultaty realizacji strategii na poziomie celów strategicznych i szczegółowych. Członkami zespołu będą przedstawiciele administracji gminnej, jednostek gminnych, podmiotów i organizacji zaangażowanych bezpośrednio w obszar objęty planem. Realizacja Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji umożliwi poprawę jakości życia mieszkańców Gminy Chełm poprzez budowę lokalnego systemu wsparcia opartego na zasadzie partnerstwa, solidarności i zrównoważonego rozwoju. Powyższy plan rozwoju usług społecznych jest odpowiedzią na potrzeby społeczne mieszkańców Gminy Chełm

Lista wskaźników poddanych monitoringowi

Obszar 1. Rodziny z dziećmi	
1.	Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą socjalną
2.	Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych asystenturą rodzinną
3.	Liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym
4.	Liczba osób uczestniczących w warsztatach i szkoleniach podnoszących kompetencje wychowawcze
Obszar 2. Osoby starsze i chore	
5.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi
6.	Liczba osób objętych usługami teleopieki
7.	Liczba rodzin objętych opieką wytchnieniową
8.	Liczba funkcjonujących dziennych form pobytu dla osób starszych
9.	Liczba uczestników dziennych form pobytu dla osób starszych
Obszar 3. Osoby z niepełnosprawnością	
10.	Liczba osób objętych usługami asystenta osoby z niepełnosprawnością
11.	Liczba rodzin objętych opieką wytchnieniową
12.	Liczba opiekunów formalnych objętych wsparciem szkoleniowym
13.	Liczba funkcjonujących dziennych form pobytu dla osób z niepełnosprawnościami
14.	Liczba uczestników dziennych form pobytu dla osób z niepełnosprawnościami
15.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych aktywizacją zawodową
Obszar 4. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	
16.	Liczba osób w kryzysie zdrowia psychicznego, które skorzystały z usług
17.	Liczba pracowników socjalnych którzy podnieśli swoje kompetencje w zakresie świadczenia usług na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi
18.	Liczba działań na rzecz promocji zdrowia psychicznego i zwiększenia świadomości społecznej
Obszar 5. Osoby w kryzysie bezdomności	
19.	Liczba osób w kryzysie bezdomności, którym udzielono schronienia